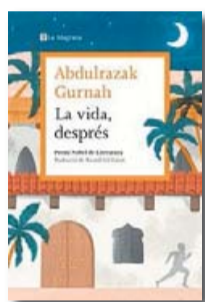

Crítiques

Africans contra africans per ordre i gust dels europeus

‘La vida, després’, última novel·la d’Abdulrazak Gurnah, està ambientada a l’Àfrica colonial de principis del segle passat

LA VIDA, DESPRÉS

Abdulrazak Gurnah

La Magrana

Traducció de Ricard Gil

384 pàg.

21 €

Pere Antoni Pons

Les novel·les no ens agraden en funció dels materials argumentals amb què estan fetes, però sí que és cert que aquests materials condicionen i modulen el nostre interès, la intensitat de la nostra predisposició a començar a llegir o a continuar llegint. Esclar que això, com tot, és molt matisable: uns materials argumentals que a priori ens interessin poc o gens ens poden fascinar si l'autor els literaturitza –formalització, densitat de sentit, força expressiva– amb energia, gràcia i personalitat; i viceversa, les escriptures rutinàries, toves i plenes de clixés momifiquen i fan avorribles fins i tot les històries i els temes en principi més apassionants. Ara bé: en una novel·la ben escrita, amb ritme, amb una trama viva i uns personatges ben dibuixats, uns materials argumentals potents suposen un suplement d'interès.

O això és el que m'ha passat a mi amb *La vida, després*, l'última novel·la d'Abdulrazak Gurnah (Zanzí-

GETTY

bar, 1948), premi Nobel de literatura 2021. Publicada originàriament el 2020, la novel·la està ambientada a l'Àfrica colonial de principis del segle passat, en el territori del que avui és Tanzània, país natal de l'autor, que es va instal·lar a Anglaterra quan era adolescent. El canvi de país també va significar un canvi d'idioma preferent. Per fer carrera literària, Gurnah va renunciar a la seva llengua materna, el suahili, i va adoptar l'anglès. Que es tingui tan assumit que es pot escriure literatura anticolonial en la llengua dels colonitzadors, sense problematitzar-ho, és un dels llegats triomfals més cíncics i perversos del colonialisme.

Tornem a la qüestió dels materials argumentals interessants. Tot i que *La vida, després* té un aire global dickensian –els protagonistes són nens orfes o desemparats que es fan grans en un món hostil i que es converteixen en adults que només se senten salvats quan troben la generositat o l'amor dels altres–, la segona part de les quatre que té la novel·la és sobretot una reconstrucció de com es va viure la Primera Guerra Mundial a l'Àfrica, quan les grans potències europees en conflicte –sobretot Alemanya i la Gran Bretanya– van fer servir de carn de canó els soldats dels diferents pobles africans ocupats, a qui sempre tractaven, tanmateix, amb més odi i menyspreu que als seus enemics blancs.

Un dramatisme fluid i contundent

El relat d'aquells fets que fa el narrador omniscient de Gurnah és d'un dramatisme fluid i contundent –africans matant-se amb altres africans pels interessos dels amos tirànics dels uns i els altres: esgarriós, sarcàstic i cruel–, i no hi falten certs passatges pedagògics ben inserits en el curs de la novel·la: “Més endavant, aquests fets [les batalles i les crueltats viscudes en l'escenari africà] van ser convertits en contes absurds i insignificants, actes heroics de segona categoria que no es podien comparar amb les grans tragèdies d'Europa”.

Les altres tres parts són més tòpiques. La prosa és colorista i llisquent –bona traducció de Ricard Gil–, el context sociopolític està descrit amb precisió –africans musulmans sotmesos als ocupants alemanys– i les peripècies dels personatges –les maniobres del comerç, les maniobres de l'amor– tenen interès, però la impressió és que tot això ja ho hem llegit en altres autors, i que aquests (un V.S. Naipaul, un Chinua Achebe) eren bastant millors que Gurnah. ☞

Un homenatge als ancestres russos

Xènia Dyakonova planteja a ‘El conte de l'alfabet’ un interessant exercici de memòria personal en honor als seus avantpassats

EL CONTE DE L'ALFABET

Xènia Dyakonova

L'Avenç

160 pàg.

16,50 €

Anna Carreras

A través de les trenta-tres lletres de l'alfabet rus, la poeta, traductora i crítica literària Xènia Dyakonova fa un exercici de memòria personal i d'homenatge als seus avantpassats. Debutant en el camp de la prosa, l'autora –nascuda a Leningrad, actual Sant Petersburg, el 1985– accedeix al seu alfabet matern, el ciríl·lic, després d'una coincidència tan casual com feliç: just en el moment en què va rebre l'encàrrec de L'Avenç el 2021 –es tractava d'enviar onze textos de ca-

racter autobiogràfic al llarg d'un any– estava llegint diversos abecedaris infantils en vers. En conseqüència, en cadascun dels lliuraments a la revista l'escriptora va parlar de tres lletres de l'alfabet titulant els capítols amb la inicial d'alguna paraula representativa de la cultura o la societat russes. L'homenatge als seus avantpassats és l'objectiu fonamental del llibre: Dyakonova, com qualsevol autor jove, no té prou perspectiva per parlar d'ella mateixa en format completament autobiogràfic, i per això decideix fer el salt a la col·lectivitat i a les vivències dels seus ancestres durant tot el segle XX.

A partir d'aquests records, contextualitzats en diversos moments històrics, l'autora explica algun fenomen, personalitat o element de la cultura russa al lector català des de cada lletra del ciríl·lic. En el primer capítol, per exemple, titulat *Alfavit* –en original i en transcripció–, Dyakonova recorda els seus avis, que accentuaven de manera diferent la mateixa paraula. Enmig de tota una acumulació de tradicions, l'autora fa referència al *mat*, un substrat de la llengua únic que no existeix en cap altre idioma i que vindria a ser el lèxic oriünd fet a còpia de paraules tabú, un llenguatge realment prohibit en

certs ambients oficials. Paraulotes gruixudes, ofensives, pròpies de delinqüents i gent de classe molt baixa, que no estan socialment acceptades. Tothom sap què volen dir, però a Rússia hi ha qui s'ofèn, i molt, en sentir-les en veu alta. L'exemple, curiós i en desús per al lector català, és la paraula *grafòman*. Un insult per a qualsevol persona que escrigui pel que implica de mediocritat i prepotència.

El conte de l'alfabet de Xènia Dyakonova és un divertiment per al lector, però al mateix temps, com passa amb les millors faules, representa una interessant capbussada en la quotidianitat russa, a tota una tradició que ha nodrit i continua nodrint l'autora. Quant al nivell purament lingüístic, l'alfabet ciríl·lic és completament original i diferent del nostre: té 33 lletres, 10 vocals, 21 consonants i 2 lletres que no tenen so. Poden escriure's en majúscula, en minúscula i en ciríl·liques cursives. Les vocals tenen cinc sons i s'escriuen amb diferents grafies, segons si van precedides d'una consonant sorda o sonora. Com a idioma principalment fonètic, el rus es pronuncia tal com s'escriu, i és en aquest punt on Dyakonova descorda el seu sentit de l'humor. ☞